

Ändringar i foderlagen, m.m.

Sammanfattning

Utskottet behandlar i detta betänkande proposition 2002/03:39 Ändringar i foderlagen, m.m. I propositionen föreslås bl.a. ändringar i lagen (1985:295) om foder och i epizootilagen (1999:657). Ändringarna syftar till att ansvars- och tillsynsbestämmelserna i dessa lagar görs tillämpliga på parlamentets och rådets förordning (EG) nr 999/2001 av den 22 maj 2001 om fastställande av bestämmelser för förebyggande, kontroll och utrotning av vissa typer av transmissibel spongiform encefalopati (TSE-förordningen). Ändringarna i foderlagen utformas så att lagen i angivna delar också blir tillämplig på de bestämmelser om foder som finns i andra EG-förordningar. Lagarna förses också med nya bemyndiganden som innebär att föreskrifter som får finnas till komplettering av berörd EG-lagstiftning kan utfärdas. Förslagen om ändring i epizootilagen innebär även ett förtydligande av lagens ersättningsbestämelse. Härigenom klargörs att ersättning för avlivade eller döda djur skall lämnas inte bara för husdjur utan också för andra djur som inte är vilt levande. I propositionen föreslås även sådana ändringar i lagen (1992:1684) om EG-handelsgödsel som behövs för att EG:s förordning om handelsgödsel skall kunna verkställas i Sverige. Beteckningen EG-handelsgödsel föreslås ersättas med beteckningen EG-gödselmedel. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Några motioner har inte väckts med anledning av propositionen.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Innehållsförteckning	2
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Ärendet och dess beredning.....	4
Bakgrund	4
Propositionens huvudsakliga innehåll	4
Utskottets överväganden	6
Ändringar i foderlagen, m.m.	6
Bilaga 1	
Förteckning över behandlade förslag.....	11
Propositionen.....	11
Bilaga 2	
Regeringens lagförslag	12
1. Förslag till lag om ändring i lagen (1985:295) om foder.....	12
2. Förslag till lag om ändring i epizootilagen (1999:657).....	15
3. Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1684) om EG- handelsgödsel	18

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Ändringar i foderlagen, m.m.

Riksdagen antar regeringens förslag till

- a) lag om ändring i lagen (1985:295) om foder,
- b) lag om ändring i epizootilagen (1999:657), och
- c) lag om ändring i lagen (1992:1684) om EG-handelsgödsel.

Därmed bifaller riksdagen proposition 2002/03:39.

Stockholm den 6 mars 2003

På miljö- och jordbruksutskottets vägnar

Catharina Elmsäter-Svärd

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Catharina Elmsäter-Svärd (m), Sinikka Bohlin (s), Alf Eriksson (s), Lennart Fremling (fp), Rune Berglund (s), Rolf Lindén (s), Sven Gunnar Persson (kd), Kjell-Erik Karlsson (v), Christina Axelsson (s), Lars Lindblad (m), Carina Ohlsson (s), Jan Andersson (c), Jan-Olof Larsson (s), Bengt-Anders Johansson (m), Christin Nilsson (s), Marie Wahlgren (fp) och Gunnar Goude (mp).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

I proposition 2002/03:39 föreslår regeringen att riksdagen antar de förslag om ändringar i lagen (1985:295) om foder, i epizootilagen (1999:657) och i lagen (1992:1684) om EG-handelsgödsel som lagts fram i propositionen.

Lagrådet har yttrat sig över lagförslagen utom såvitt avser 16 § förslaget till lag om ändring i lagen om foder, vilken tillkommit efter förslag från Lagrådet.

Lagförslagen återges i *bilaga 2*.

Bakgrund

För att utreda behovet dels av nationella kompletteringar till Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 999/2001 av den 22 maj 2001 om fastställande av bestämmelser för förebyggande, kontroll och utrotning av vissa typer av transmissibel spongiform encefalopati (TSE-förordningen), dels av ett par andra förtydliganden och ändringar i epizootilagen gjordes för ungefär ett år sedan en översyn inom Jordbruksdepartementet. Översynen resulterade i en promemoria den 18 februari 2002, Dep. PM om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 999/2001 om fastställande av bestämmelser för förebyggande, kontroll och utrotning av vissa typer av transmissibel spongiform encefalopati samt om vissa övriga ändringar i epizootilagen.

I propositionen föreslår regeringen också ändringar i lagen (1992:1684) om EG-handelsgödsel. Dessa har sin grund i att kommissionen har föreslagit att fyra direktiv som reglerar handeln med gödselmedel skall ersättas med en förordning om gödselmedel. Beslut om förordningen förväntas kunna fattas av parlamentet och rådet under våren 2003. Förordningen kommer att behöva kompletteras med nationella bestämmelser om bl.a. märkning, tillsyn och sanktioner. De ändringar som föreslås i lagen om EG-handelsgödsel innebär endast en anpassning till att bestämmelser som tidigare har antagits med stöd av 2 § i lagen kommer att återfinnas i en i landet direkt tillämplig EG-förordning.

Propositionens huvudsakliga innehåll

Parlamentets och rådets förordning (EG) nr 999/2001 av den 22 maj 2001 om fastställande av bestämmelser för förebyggande, kontroll och utrotning av vissa typer av transmissibel spongiform encefalopati (TSE-förordningen) förutsätter nationell lagstiftning för att kunna verkställas fullt ut här i landet. I propositionen föreslås därför ändringar i lagen (1985:295) om foder och i

epizootilagen (1999:657). Ändringarna innebär bl.a. att bestämmelserna i dessa lagar om tillsyn och straff i erforderliga delar skall komplettera förordningen. Ändringarna i lagen om foder utformas så att lagen i angivna delar blir tillämplig även på bestämmelser om foder i andra EG-förordningar.

Härutöver föreslås ett tillägg i en bemyndigandebestämmelse i epizootilagen. Tillägget syftar främst till att göra det möjligt att uppfylla rådets direktiv 2001/89/EG av den 23 oktober 2001 om gemenskapsåtgärder för bekämpning av klassisk svinpest.

Vidare föreslås ett förtydligande av en ersättningsbestämmelse i epizootilagen.

Parlamentet och rådet förväntas under våren 2003 fatta beslut om en förordning om gödselmedel som skall ersätta nuvarande direktiv och nationella bestämmelser om EG-handelsgödsel. Ändringar föreslås därför i lagen (1992:1684) om EG-handelsgödsel. Ändringarna innebär bl.a. att kompletterande bestämmelser kan meddelas och att bestämmelserna om tillsyn och straff i lagen skall komplettera förordningen.

Ändringarna i foderlagen och epizootilagen föreslås träda i kraft den 1 april 2003 och ändringarna i lagen om EG-handelsgödsel den dag regeringen bestämmer.

Utskottets överväganden

Ändringar i foderlagen, m.m.

Utskottets förslag i korthet

Kompletterande lagstiftning till TSE-förordningen

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att ansvars- och tillsynsbestämmelserna i foderlagen och epizootilagen görs tillämpliga på TSE-förordningen. Utskottet tillstyrker även förslaget om bemyndiganden i enlighet med propositionen.

Andra ändringar i epizootilagen

Utskottet tillstyrker regeringens förslag om förtydligande av epizootilagens ersättningsbestämmelse så att det klargörs att ersättning för avlivade eller döda djur skall lämnas inte bara för husdjur utan också för andra djur som inte är vilt levande.

Utskottet tillstyrker även regeringens förslag att bemyndigandet i epizootilagen om rätt att meddela föreskrifter eller besluta om begränsningar eller andra villkor vad gäller hanteringen av djur vidgas så att föreskrifts- och beslutsrätten också omfattar döda djur, produkter av djur, andra varor och annat material.

Ändringar i lagen om EG-handelsgödsel

Utskottet tillstyrker regeringens förslag att i lagen om EG-handelsgödsel införs de bestämmelser som behövs för att EG:s förordning om handelsgödsel skall kunna verkställas i Sverige.

Utskottet tillstyrker även att beteckningen EG-handelsgödsel ersätts med beteckningen EG-gödselmedel.

Utskottets ställningstagande

Kompletterande lagstiftning till TSE-förordningen

I propositionen föreslås att ansvars- och tillsynsbestämmelserna i foderlagen (1985:295) och epizootilagen (1999:657) görs tillämpliga på TSE-förordningen. Ändringarna i foderlagen föreslås utformas så att lagen i angivna delar också blir tillämplig på bestämmelserna om foder som finns i andra EG-förordningar. Enligt regeringen bör dessa lagar också förse med nya bemyndiganden som innebär möjlighet att utfärda föreskrifter som får finnas till komplettering av berörd EG-lagstiftning.

Som regeringen anför är TSE-förordningen, i enlighet med artikel 249 i EG-fördraget, direkt tillämplig i alla medlemsstater. För att förordningen skall bli effektiv behövs emellertid kompletterande materiella bestämmelser om bl.a. sanktioner, ersättning och tillsyn. Förordningen anger inte heller vilken

eller vilka myndigheter som får meddela de föreskrifter, förbud eller förelägganden som behövs, vilket förutsätts regleras nationellt.

Till de svenska författningar som innehåller regler som gäller frågor som avhandlas i TSE-förordningen eller på annat sätt kompletterar denna hör bl.a. foderlagen och epizootilagen. Sammantaget innehåller dessa författningar i stort sett alla de instrument som behövs för att efterlevnaden av TSE-förordningen skall kunna säkerställas. Emellertid saknas vissa straffbestämmelser och dessutom finns det inte något i alla hänseenden tillräckligt klart samband mellan de nationella författningarna och TSE-förordningen.

TSE-förordningen kan kompletteras på olika sätt, antingen genom att en ny kompletteringslag införs eller genom att förordningen i erforderlig utsträckning kompletteras med befintlig lagstiftning. Vid en samlad bedömning finner utskottet i likhet med regeringen att det mest ändamålsenliga sättet att genomföra kompletteringen är att föra in erforderliga bestämmelser i befintliga lagar. Denna lösning har bl.a. den fördelen att de tillsynsorganisationer som finns inom olika områden kan verka på samma sätt, oberoende av om reglerna finns i en EG-förordning eller i en nationell författning.

När det gäller frågan om i vilken eller vilka nationella lagar de erforderliga kompletteringsbestämmelserna bör föras in delar utskottet regeringens uppfattning att TSE-förordningens bestämmelser om anmälan, kontroll och utrotning av TSE, om övervakning av djur och om utarbetande av nationella beredskapsplaner faller inom epizootilagens tillämpningsområde och bör kompletteras genom tillägg i denna lag. Ett tillägg bör vara att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer ges rätt att meddela de föreskrifter som behövs som komplettering av dessa delar av TSE-förordningen. Vidare bör lagens tillsynsregler göras tillämpliga på aktuella bestämmelser i förordningen. Härtill bör överträdelser av vissa bestämmelser straffsanktioneras.

I artikel 7 i TSE-förordningen förbjuds bl.a. utfodring av idisslare med protein som härrör från däggdjur. Som regeringen anför bör detta förbud straffsanktioneras i foderlagen och inte i epizootilagen. Tillsynsbestämmelserna i epizootilagen är inte anpassade för tillsyn som syftar till att kontrollera efterlevnaden av regler om foder. I epizootilagen finns inte heller någon ansvarighet till de bestämmelser i foderlagen som ger tillsynsmyndigheterna rätt att ta hand om foder och ta prover i utrymmen där foder hanteras. Av främst dessa skäl delar utskottet regeringens uppfattning att artikel 7 i TSE-förordningen bör kompletteras genom tillägg i foderlagen.

Som regeringen anför bör härutöver de nya bestämmelserna i foderlagen ges ett vidgat tillämpningsområde genom att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får rätt att utfärda de föreskrifter som behövs som komplettering av de bestämmelser om foder som finns i EG-förordningar på området. Tillsyns- och straffbestämmelserna bör också utformas så att de kan tillämpas generellt.

Vissa bestämmelser i TSE-förordningen faller inte utan vidare inom tillämpningsområdet för vare sig livsmedelslagen, epizootilagen eller foderlagen. Hit hör bl.a. regler om hur s.k. specificerat riskmaterial skall hanteras

utanför slakteri och om införsel och utförsel av levande djur och produkter av djur. Enligt regeringen kan det stora flertalet av de föreskrifter som kan behövas till komplettering av dessa bestämmelser meddelas med stöd av befintliga bemyndiganden i annan lagstiftning, t.ex. lagen om provtagning på djur, m.m., förordningen om införsel av levande djur m.m. och förordningen om utförsel av levande djur m.m. Utskottet delar denna uppfattning. Det finns emellertid några frågor i TSE-förordningen som inte ingår i någon nu gällande författning utan kan behöva fyllas ut med kompletterande lagstiftning.

Mot bakgrund av det ovan anförda finner utskottet det ändamålsenligt att det i epizootilagen förs in ett generellt bemyndigande för regeringen, eller den myndighet som regeringen bestämmer, att meddela de föreskrifter som kan behövas till komplettering av TSE-förordningen. Bemyndigandet bör dock inte omfatta sådana bestämmelser i TSE-förordningen som faller inom tillämpningsområdet för livsmedelslagen eller foderlagen.

Utskottet delar också regeringens uppfattning att epizootilagens bestämmelser om tillsyn bör göras tillämpliga på sådana bestämmelser i TSE-förordningen som inte faller inom tillämpningsområdet för livsmedelslagen eller foderlagen. Härigenom säkerställs enligt utskottets mening en fungerande tillsyn även när det gäller de bestämmelser i TSE-förordningen som inte regleras i någon nationell författning.

Som anføres i propositionen kan det finnas situationer då det är svårt att avgöra vilken myndighet som enligt TSE-förordningen skall utföra en viss uppgift, något som är inte unikt för denna förordning. Utskottet anser det emellertid knappast möjligt att i författningsform i detalj reglera vilken eller vilka myndigheter som skall bära ansvaret för olika bestämmelser i förordningen. I likhet med regeringen utgår utskottet från att berörda myndigheter kommer att samråda i frågan, särskilt i de fall det kan vara osäkert vilka uppgifter som ankommer på en viss myndighet.

Slutligen delar utskottet regeringens uppfattning att epizootilagen inte behöver förses med några särskilda bestämmelser för att anpassas till TSE-förordningens ersättningsbestämmelser.

Sammantaget innebär det ovan anförda att utskottet tillstyrker propositionen i denna del.

Andra ändringar i epizootilagen

Av artikel 4 i rådets direktiv 2001/89/EG av den 23 oktober 2001 om gemenskapsåtgärder för bekämpning av klassisk svinpest framgår att, om misstanke om sådan sjukdom på en anläggning inte kan uteslutas, behörig myndighet skall meddela vissa föreskrifter som närmast är att jämföra med epizootilagens bestämmelser om spärr- och smittförklaring. Hit hör bl.a. föreskrifter om att anläggningen skall sättas under officiell övervakning, att all person- och fordonstrafik till eller från anläggningen skall godkännas och att produkter, material eller avfall som kan befaras överföra klassisk svinpest inte får lämna anläggningen utan godkännande.

Som regeringen anför bör epizootilagens bemyndiganden anpassas så att de täcker de behov som den nämnda bestämmelsen och eventuell ny EG-lagstiftning gällande bekämpning av epizootiska sjukdomar kan ge upphov till. Enligt regeringens uppfattning, som delas av utskottet, görs detta lämpligast genom utvidgning av den bestämmelse som i dag gör det möjligt för regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att meddela föreskrifter eller i enskilda fall besluta om begränsningar vad gäller hanteringen av djur. Bemyndigandet bör i framtiden även omfatta en rätt att föreskriva eller besluta om begränsningar vad gäller hanteringen av döda djur, produkter av djur, andra varor och annat material.

I epizootilagen stadgas att den som genom föreskrifter eller beslut som har meddelats med stöd av lagen drabbas av förlust på grund av att ett husdjur avlivas eller dör till följd av skyddssympning eller annan behandling skall ersättas för förlusten. Vad som i detta sammanhang avses med husdjur preciseras emellertid inte i vare sig lagen eller dess förarbeten. I propositionen till djurskyddslagen sägs dock bl.a. följande: Till husdjuren torde närmast räknas sådana djur som ständigt lever under människans vård och av människan används för bestämda ändamål. Som exempel på husdjur kan nämnas sällskapsdjur som hund och katt, djur som används i jordbruket för bl.a. produktion av kött och mjölk samt ren. Att närmare definiera begreppet torde knappast vara möjligt (prop. 1987/88:93). Av den nu aktuella propositionen framgår att Jordbruksverket i sin praxis har bedömt att elefanter, fisk i kassodlingar och hjortar i hägn är djur som berättigar till ersättning enligt förevarande bestämmelse. Däremot har inte ersättning lämnats för vilda djur. Som regeringen anför är mot denna bakgrund ett förtydligande motiverat, varför ordet husdjur bör bytas ut mot uttrycket husdjur eller andra än vilt levande djur. Härigenom uppnås enligt utskottets mening bättre överensstämmelse med tillämpningen av lagen.

Med det anförda tillstyrker utskottet regeringens förslag om ändring i epizootilagen såvitt nu är i fråga.

Ändringar i lagen om EG-handelsgödsel

Den 14 september 2001 lade kommissionen fram ett förslag om förordning om EG-gödselmedel som skall ersätta de nu gällande direktiven. Enligt propositionen förväntas parlamentet och rådet fatta beslut om förordningen under våren 2003. I enlighet med artikel 249 i EG-fördraget kommer förordningen att vara direkt tillämplig i samtliga medlemsstater. När den träder i kraft finns därför inte längre något behov av att utfärda andra nationella bestämmelser än sådana som behövs för att verkställa förordningens bestämmelser. Som anförts i propositionen skall de bestämmelser som nationellt har utfärdats för att genomföra direktiven och som kommer att återfinnas i förordningen därför upphävas.

Utskottet delar regeringens uppfattning att lagen om EG-handelsgödsel bör anpassas till den situation som uppkommer när EG:s förordning om gödselmedel träder i kraft och att lagens räckvidd begränsas till de bestämmelser

som behövs för att förordningen skall kunna verkställas i Sverige. För att förordningen skall kunna tillämpas fullt ut behövs kompletterande nationella bestämmelser om bl.a. märkning samt sådana bestämmelser som behövs för verkställighet och tillsyn. Som regeringen anför bör därför nuvarande bemyndigande i 2 § lagen om EG-handelsgödsel begränsas och utformas som ett bemyndigande för regeringen eller, efter regeringens bemyndigande, Jordbruksverket att meddela de föreskrifter som behövs som komplettering av EG:s förordning om gödselmedel.

Tillämpningen av den föreslagna förordningen förutsätter nationella bestämmelser även om tillsyn och ansvar. När förordningen träder i kraft kommer merparten av de regler i förhållande till vilka tillsyn skall utövas och ansvar utkrävas att återfinnas i förordningen. I bestämmelserna om tillsyn och ansvar bör därför i de fall hänvisning görs till de nationella bestämmelserna även hänvisas till EG:s förordning om gödselmedel. I den föreslagna EG-förordningen finns direkt tillämpliga regler om vilka krav som skall uppfyllas vid provtagning och analys. Motsvarande bestämmelse i 7 § lagen (1992:1684) om EG-handelsgödsel bör därför upphävas. I den mån ytterligare föreskrifter om provtagning och analys behövs anser utskottet att dessa kan meddelas med stöd av lagens allmänna bemyndigande om meddelande av kompletterande föreskrifter. I den nya EG-förordningen om gödselmedel används begreppet EG-gödselmedel i stället för EG-handelsgödsel. Som regeringen anför bör motsvarande förändring göras i lagens rubrik samt i berörda bestämmelser.

Som framgår av utskottets redogörelse ovan förväntas beslut om den föreslagna EG-förordningen om gödselmedel under våren 2003. Avsikten är att förordningen skall träda i kraft 20 dagar efter att den publicerats i Europeiska gemenskapernas officiella tidning, och det är först vid publiceringen som förordningens exakta benämning är känd. Enligt utskottets mening bör det därför ankomma på regeringen att ge till känna vilken EG-förordning som avses i lagen samt besluta vilken dag som lagändringen skall träda i kraft.

Det ovan anförda innebär att utskottet tillstyrker regeringens förslag om ändring i lagen om EG-handelsgödsel.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Regeringen (Jordbruksdepartementet) föreslår i proposition 2002/03:39 att riksdagen antar regeringens förslag till:

1. lag om ändring i lagen (1985:295) om foder,
2. lag om ändring i epizootilagen (1999:657), och
3. lag om ändring i lagen (1992:1684) om EG-handelsgödsel.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

1. Förslag till lag om ändring i lagen (1985:295) om foder

² Senaste lydelse 1998:211.
³ Senaste lydelse 2000:1241.

2. Förslag till lag om ändring i epizootilagen (1999:657)

3. Förslag till lag om ändring i lagen (1992:1684) om EG-handelsgödsel

